

Kohtaamisia perhekeskuksessa- työpajat Uudellamaalla

Perheet keskiöön! – hanke toteutti syksyn 2019 ja kevään 2020 aikana yhteistyössä maakunnan kuntien toimijoiden, LAPE-Uudenmaan ja Kumaja-verkoston kanssa Kohtaamisia perhekeskuksessa -työpajoja. Kohderyhmänä oli alueella lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimivat - kuntien, kuntayhtymien, järjestöjen, uskonnollisten yhteisöjen ja Kelan toimijat. Työpajojen tavoitteena oli koota yhteen ja kartoittaa kullakin alueella lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimivia tahoja, vahvistaa yhteistä työtä sekä kehittää yhdessä lapsi- ja perhelähtöisiä palvelukokonaisuuksia.

Työpajoja pidettiin kuusi: kolme alueellista, joihin osallistui ammattilaisia usean kunnan alueelta ja kolme kuntakohtaista tilaisuutta. Tilaisuuksiin osallistui yhteensä yli 500 henkilöä. Jokainen työpaja toteutettiin kokoamalla lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimivista suunnitteluryhmä. Tilaisuuksien taustalla käytiin prosessi, jossa mietittiin alueelle tärkeitä asioita ja haasteita sekä tapaa, jolla kyseisessä aiheessa päästäisiin eteenpäin. Suunnitteluryhmän jäsenet olivat avainasemassa kutsuessaan tilaisuuksiin osallistujia omasta kunnastaan ja omalta toimialaltaan.

Työpajojen suunnitteluprosessit lähtivät liikkeelle eri painotuksin. Yhteistä kaikille oli halu saada selville, mitä toimijoita alueella on, mitä he tekevät ja miten tiedon saisi koottua niin, että kaikilla olisi riittävä tieto toistensa toiminnasta. Työpajoissa käytettiin yhtenä välineenä THL:n tähtikuviota perhekeskuksen tehtävistä. Sen avulla tuli näkyväksi toiminnan laajuus eri osa-alueilla, yhteistyö toimijoiden välillä sekä aukot joidenkin teemojen kohdalla.

Työpajoissa tuotettiin konkreettisia lupauksia tai ehdotuksia toimenpiteistä, joiden avulla toimijoiden yhteinen työ edistyy kunnissa ja alueilla. Ehdotukset ja lupaukset liittyivät mm. yhteisten rakenteiden luomiseen, päällekkäisen työn poistamiseen, palvelupolkujen selkeyttämiseen ja yhteistyön lisäämiseen. Työpajoissa korostui kohtaamisen ja puheeksi ottamisen merkitys.

Toimiva verkosto on kaikkien etu

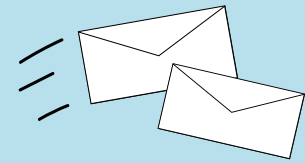
Työpajojen ryhmäkeskusteluissa toistui kuusi teemaa riippumatta tarkasta tehtäväksi annosta. Teemat ovat *keskenään päällekkäisiä ja vahvasti toisiinsa liittyviä*.

1. Tiedonkulku: tiedon kerääminen ja päivittäminen, tiedotuskanava, josta kaikki löytävät tiedon

On tärkeää, että kaikilla toimijoilla on käsitys siitä, miten paljon eri alojen ammattilaisten tulee tietää toistensa toiminnasta ja palveluista, jotta perheet voivat saada tarvitsemansa toiminnan, tiedon ja palvelut oikea-aikaisesti. Tiedonkulun puutteista seuraa sekä aukkoja toiminnan ja palvelujen tuottamisessa että toimintojen päällekkäisyyttä.

Tarvitaan alueellisia ja valtakunnallisia tietopankkeja. Hajallaan olevat tiedot, useat eri sivustot ja alustat koettiin hankaliksi. Tieto toiminnasta ja palveluista tulisi koota asukaslähtöisesti elämäntilanteiden, teemojen ja hakusanojen mukaan – ei organisaatiolähtöisesti.

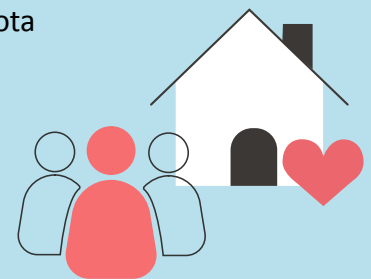

2. Verkostojen olemassaolo, tarve verkostoille

Painotettiin pitkäaikaisten verkostojen merkitystä. Ne kantavat yli organisaatiomuutosten ja haasteiden.

Parhaimmillaan kaikilla toimijoilla on verkostoissa tasavertainen ääni. Hyvässä ja toimivassa verkostossa pohditaan avoimesti, keiden muiden tulisi olla paikalla, kenen ääni ei kuulu ja kenellä olisi tarjottavaa yhteiseen työhön.

Usein intoa, halua ja käytännön kokemusta yhteisestä työstä löytyy käytännön tasolta. Kysymyksiä herätti se, miten tieto verkostojen toiminnasta ja hyödyistä saadaan välitettyä kaikille tasoille, miten johtajilta saadaan lupa laajempaan toimintaan ja miten koko organisaatio saisi käyttöön hyödyt verkostoista, joihin organisaation jäsenet kuuluvat?

3. Perheiden näkökulma

Perheille tulisi olla enemmän luonnollisia paikkoja ja tilaisuuksia, joissa voi saada tietoa toiminnasta, tuesta ja palveluista sekä kohdata muita perheitä. Palvelujen, ammattilaisten ja tiedon tulee löytyä paikoista, joissa perheet liikkuvat: varhaiskasvatus, koulu (esim. vanhempainillat), kirjasto, vapaa-ajan paikat, perhekeskuksen aula. Verkkosivuilta asioiden tulee löytyä yleiskielisesti, ei palvelujen logiikan mukaisesti.

Erilaisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien perheiden tulee löytää helposti tilaisuuksia ja tiloja, joissa he voivat kohdata muita vanhempia. Kohtaamispaikkojen tärkeimpänä suuntaviivana tulee olla saavutettavuus ja esteettömyys niin, että kaikki perheet kokevat olevansa tervetulleita mukaan toimintaan.

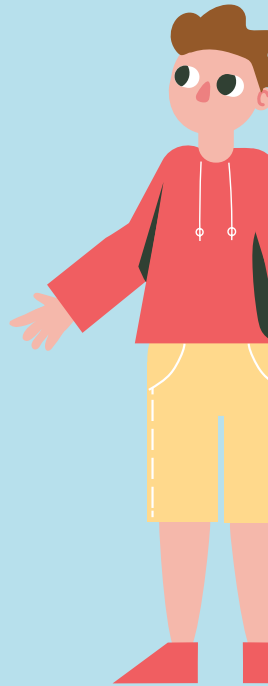
Perheiden näkökulmasta tarpeet ja palvelut eivät aina kohtaa. Kyse voi olla konkreettista asioista kuten sijainti tai aukioloajat tai se, että perhe ei koe itseään tervetulleeksi omassa elämäntilanteessaan. Nuoret toivoivat koko perheen saavan palveluita samasta paikasta.

4. Järjestöjen ja uskonnollisten yhteisöjen rooli

Järjestöt ja uskonnolliset yhteisöt olivat tilaisuuksien osallistujina ja järjestäjinä kuntien toimijoiden kanssa. Silti keskustelua syntyi siitä, miten järjestöt ja uskonnolliset yhteisöt "otetaan mukaan" ja mistä niiden toiminnasta saa tietoa. Konkreettisina ideoina – oivalluksina kuntatoimijoiden taholta ja toiveena monilta järjestötoimijoilta – nostettiin esiin järjestöjen ja uskonnollisten yhteisöjen osallistuminen kuntien ja kuntayhtymien hyvinvointiryhmiin ja kunnan henkilöstön osallistuminen järjestöjen tapahtumiin ja järjestöverkostoihin. Hyviä esimerkkejä löytyi joidenkin kuntien lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tekoprosessista, jossa järjestöt ja uskonnolliset yhteisöt olivat tasavertaisesti osallistujina.

Perhekeskuksen tehtävien näkökulmasta järjestöjen ja uskonnollisten yhteisöjen toiminta jakaantui kaikkiin seitsemään sakaraan painottuen jonkin verran yhteisöllisyyden ja vertaistuen mahdollistamiseen. Eroauttamisessa ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyssä järjestöt toimijoina korostuivat ja näissä kunnan toimijoita saattoi olla vähemmän.

5. Rakenteet, niiden tarve tai puuttuminen

Toiminnan ja palvelujen järjestämisessä on sekä päällekkäisyyttä että aukkoja. Työnjako ei ole selvä ja muista toimijoista ei tiedetä riittävästi.

On pohdittava, mitkä ovat eri toimijoiden roolit ja mikä on paikka, jossa työnjaosta sovitaan. Rakenteiden luomiseksi ja niistä tiedottamiseksi tarvitaan säännöllisiä yhteisiä tilaisuuksia. Muutoksia tapahtuu, kun ihmiset ovat paikalla. Paikalla tulee olla ihmisiä kaikilta tasoilta, jolloin asiat menevät myös eteenpäin eri tasoilla.

Työpajoissa nousi esille verkostojen haasteet. Usein haasteet liittyivät siihen, että verkostojen tehtäväksi anto tai tavoite on epäselvä. Puuttuu rakenteet ja sopiminen vastuista – kuka kutsuu koolle, miten verkoston toimijat valikoituvat ja onko kaikilla osallistujilla sama käsitys siitä, ”minkä tasoisessa” verkostossa ollaan ja onko kaikilla oikeus tehdä siinä organisaationsa edustajana päätöksiä. Esille tuli myös resurssit - yhteistoiminnan koordinointiin tarvitaan resursseja, ja myös sitoutunut osallistuminen vaatii resursseja.

Rakenteita tarvitaan myös yhteisen työn viitoittamiseen ja toiminnan ja palvelujen kokonaisuuden rakentamiseen. Yksi väline tähän on lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka monessa kunnassa on. Työpajoissa nousi esiin niiden vahvuus suunnan näyttäjänä, mutta samalla lähes poikkeuksetta huomio siitä, että suunnitelma ei tällä hetkellä konkretisoidu yksittäisten toimijoiden työssä ja yhteistyötä sen osalta ei ole suunniteltu.

6. Yhteiset tavoitteet, tarve yhteisen työn koordinoinnille

Yhteisiä tilaisuuksia tarvitaan jatkossakin yhteisen tavoitteen ja yhteisten toimintatapojen kirkastamiseksi. On tärkeä päivittää säännöllisesti sitä, mihin pyritään ja pyrkivätkö kaikki toimijat samaan suuntaan. Tai miten lisätään yhteistä ymmärrystä ilmiöistä, yhteisestä työstä ja tavoitteista sekä palvelupoluista.

Koordinaation tarve oli esillä liittyen eri kohderyhmien parissa tehtävään työhön sekä perheen kokonaisuuden hahmottamiseen. Lisäksi tarvitaan keinoja siihen, miten koordinoidaan tiedonkulkua tai yhteistä työtä kaikkien niiden tahojen kesken, jotka ovat jossain perheen elämäntilanteessa oleellisia. Tärkeää on myös muistaa, että kaikkea ei voi eikä tarvitse tietää tai osata, mutta asioista voi ottaa selvää ja hyödyntää yhteistyökumppaneiden osaamista. Tämäkin tarvitsee koordinoitua ja rakenteita.

Erityisesti tilaisuuksista jäi mieleen osallistujien vahva halu yhteisen työn kehittämiseen ja oivallukset, jotka syntyivät eri työtä tekevien kohdatessa.

Perhelähtöisyys edistää yhteistä työtä ja rakenteiden selkeytymistä.

